

บทวิเคราะห์แรงงาน:

การวิเคราะห์ผลกระทบจากภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของ สหรัฐอเมริกาต่อเศรษฐกิจไทย

จัดทำโดย

ดร. เรืองรอง สุวรรณการ

ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2568

Key Findings:

- **มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้าของสหรัฐฯ ส่งเสริมการแข่งขันระบบต่อโครงสร้างการค้าโลก**
นโยบายการจัดเก็บภาษีนำเข้าแบบ Reciprocal Tariff ที่สหรัฐฯ นำมาใช้ สร้างความสั่นสะเทือนครั้งใหญ่ต่อระบบการค้าพหุภาคีที่ดำรงอยู่มานานหลายทศวรรษ ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีเศรษฐกิจพึ่งพาการส่งออกสูง เช่น ประเทศไทย ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในกติกาการค้าโลก และจำเป็นต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนเพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขัน
- **ประเทศไทยเสียเปรียบด้านภาษีเทียบคู่แข่ง**
ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2568 สหรัฐฯ จัดเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากไทยในอัตรา 36% ซึ่งเป็นอัตราสูงที่สุดในกลุ่มประเทศคู่แข่งในอาเซียน เมื่อเทียบกับเวียดนามที่ 20% (ในขณะที่สินค้าขาเข้าจากสหรัฐฯ ได้รับการยกเว้นภาษีทั้งหมด) และอินโดนีเซียที่ 19% (ในขณะที่สินค้าขาเข้าจากสหรัฐฯ ได้รับการยกเว้นภาษี ยกเว้นเพียงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเนื้อหมู) ส่งผลให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคาสินค้าในตลาดสหรัฐฯ อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ประเทศคู่แข่งได้เปรียบจากอัตราภาษีที่ต่ำกว่า
- **ความคืบหน้าการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาและ 3 สถานการณ์ที่เป็นไปได้**
ประเทศไทยอยู่ระหว่างเจรจาเพื่อลดภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) กับสหรัฐอเมริกา โดยล่าสุดได้ยื่นข้อเสนอรอบสุดท้ายเมื่อ 23 กรกฎาคม 2568 ซึ่งรวมถึงการลดภาษีสินค้าเกษตรหลายรายการให้สหรัฐฯ เหลือ 0% เพื่อใช้เป็นข้อแลกเปลี่ยนในการเจรจา จนถึงขณะนี้ผลลัพธ์ของการเจรยายังไม่มีความชัดเจนและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของฝ่ายสหรัฐฯ จากสถานการณ์ที่ยังไม่แน่นอน การประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นสามารถแบ่งสถานการณ์ออกเป็น 3 สมมติฐานหลัก ได้ดังนี้
 - **กรณีดีที่สุด โดยภาษีตอบโต้ทางการค้าอยู่ในระดับต่ำ (Low Tariff Case)** คือ ประเทศไทยได้รับการลดภาษีเหลือระดับใกล้เคียงหรือต่ำกว่าประเทศเวียดนามและอินโดนีเซีย เช่น 15% จะส่งผลให้ทำให้สินค้าไทยกลับมาได้เปรียบด้านราคาในตลาดสหรัฐฯ อีกครั้ง เพิ่มโอกาสในการแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเข้าสู่ไทยในฐานะฐานการผลิตที่คุ้มค่า
 - **กรณีฐาน โดยภาษีตอบโต้ทางการค้าอยู่ในระดับใกล้เคียงคู่แข่งในภูมิภาค (Base Case)** คือ ประเทศไทยสามารถต่อรองให้ภาษีลดลงเพียงบางส่วน เช่น อยู่ในช่วง 20-25% ซึ่งแม้จะลดลงจากเดิม แต่ยังคงสูงกว่าคู่แข่งบางราย ทำให้สินค้าไทยเสียเปรียบด้านต้นทุนอยู่บางส่วน ผู้ส่งออกจึงจำเป็นต้องพึ่งพามาตรการสนับสนุนจากภาครัฐควบคู่ไปด้วย เช่น การสนับสนุนด้านต้นทุนโลจิสติกส์ หรือมาตรการทางการเงิน เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาด
 - **กรณีเลวร้ายที่สุด โดยภาษีตอบโต้ทางการค้าอยู่ในระดับสูง (High Tariff Case)** คือ หากการเจรจาล้มเหลว และประเทศไทยยังคงถูกเรียกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าในระดับ 36% เท่าเดิมหรือหากสถานการณ์ยกระดับความ

ดึงศักยภาพทางการค้า อาจส่งผลให้ภาษีสูงขึ้นอีก ซึ่งซ้ำเติมภาคการส่งออกอย่างรุนแรง สร้างผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน การจ้างงาน และการผลิตภายในประเทศในระยะยาว

■ ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์

เพื่อรับมือกับทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ประเทศไทยควรดำเนินมาตรการเชิงกลยุทธ์ดังต่อไปนี้

- **เร่งเจรจาภาษีตอบโต้ทางการค้า** โดยที่รัฐบาลควรทุ่มเททรัพยากรและสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในการเจรจากับสหรัฐฯ เพื่อให้ได้ข้อตกลงลดอัตราภาษีให้อยู่ในระดับที่แข่งขันได้ โดยมีเป้าหมายขั้นต่ำคือ 20% เทียบเท่ากับเวียดนาม พร้อมทั้งเตรียมข้อเสนอที่มีแรงจูงใจเพียงพอสำหรับสหรัฐฯ โดยไม่กระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายในประเทศ
- **ปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานและลดต้นทุน** โดยที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันในการปรับตัว อาทิ การแสวงหาวัตถุดิบทางเลือกภายในประเทศหรือในภูมิภาค ลดการพึ่งพาสหรัฐฯ ในกลุ่มสินค้าที่มีความเสี่ยงสูง รวมถึงยกระดับประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุนและชดเชยภาระภาษีที่เพิ่มขึ้นบางส่วน
- **ดูแลแรงงานและภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ** โดยจัดตั้งกองทุนหรือโครงการช่วยเหลือเฉพาะกิจสำหรับผู้ประกอบการ SMEs และแรงงานในภาคส่งออกที่ได้รับผลกระทบ เช่น การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการพักชำระหนี้ หรือเงินอุดหนุนชั่วคราว ควบคู่การส่งเสริมการ Reskill/Upskill ฝีมือแรงงาน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการปรับเปลี่ยนบทบาทในกรณีที่มีการย้ายฐานการผลิต
- **ขยายตลาดส่งออกและใช้ FTA ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด** โดยเร่งหาตลาดส่งออกใหม่เพื่อทดแทนตลาดสหรัฐฯ โดยใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่ไทยมีอยู่ เช่น อาเซียน, RCEP, และเจรจา FTA ฉบับใหม่กับประเทศคู่ค้าที่มีศักยภาพเพื่อกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาสหรัฐฯ มากเกินไป นอกจากนี้ ควรใช้กลยุทธ์เชิงรุกผ่านเครือข่ายทูตพาณิชย์และการส่งเสริมการค้าต่างประเทศ เช่น การจัดงานแสดงสินค้า การนำคณะผู้แทนการค้าไปเจรจาตลาดใหม่ เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าในระยะสั้น

1. บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการค้าระหว่างประเทศได้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีเศรษฐกิจเปิดอย่างประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจโลกภายหลังวิกฤตการเงินโลก และโดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดการทบทวนแนวคิดเรื่องเสรีทางการค้า (Free Trade) และการเปิดตลาดเสรี ซึ่งเคยเป็นหลักชัยของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมาอย่างยาวนาน

หนึ่งในสัญญาณสำคัญของการเปลี่ยนผ่านนี้ คือการกลับมาใช้มาตรการทางภาษีอย่างเข้มข้นในรูปแบบของภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือหลักของประเศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาในการต่อรองผลประโยชน์ทางการค้า มาตรการดังกล่าวมิได้เป็นเพียงปรากฏการณ์เชิงนโยบายระหว่างประเทศ หากแต่ยังสะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบการค้าโลกอย่างลึกซึ้ง และอาจนำไปสู่การจัดระเบียบใหม่ของกลไกทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภาพรวม

สำหรับประเทศไทย ซึ่งมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกในสัดส่วนสูง และมีการเชื่อมโยงกับตลาดโลกอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นทั้งตลาดส่งออกหลัก นักลงทุนรายใหญ่ และแหล่งเทคโนโลยีของไทย การปรับเปลี่ยนนโยบายภาษีของสหรัฐฯ โดยมีทิศทางกดดันทางการค้า ย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตไทย ตลอดจนเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคในระยะกลางถึงยาว

เพื่อให้เข้าใจถึงที่มา ผลกระทบ และแนวทางการปรับตัวของไทยภายใต้พลวัตทางการค้าโลก บทวิเคราะห์ฉบับนี้จึงนำเสนอเนื้อหาใน 8 หัวข้อหลักได้แก่ (1) ความเป็นมาและความสำคัญของการขึ้นภาษีตอบโต้ทางการค้าของสหรัฐฯ (2) โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยกับคู่ค้าหลัก (3) ผลกระทบต่อภาคการส่งออกของประเทศไทย (4) ผลกระทบต่อการลงทุนและห่วงโซ่อุปทาน (5) ผลกระทบต่อแรงงานไทย (6) ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ (7) เปรียบเทียบผลกระทบของการขึ้นอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าต่อประเทศไทยและประเทศคู่แข่งสำคัญในกลุ่มอาเซียน (8) แนวทางเชิงนโยบาย

สำหรับประเทศไทย และ (9) ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์สำหรับประเทศไทย ในการปรับตัวต่อโลกเศรษฐกิจยุคใหม่อย่างยั่งยืนโดยมีรายละเอียดดังนี้

2. ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นการขึ้นภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

เพื่อปูพื้นฐานความเข้าใจในประเด็นภาษีตอบโต้ทางการค้า ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อรัฐศาสตร์เศรษฐกิจยุคใหม่ หัวข้อนี้จะอธิบายสองส่วนหลัก ได้แก่ (1) ความหมายของภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) และบริบทสงครามการค้า และ (2) การวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจไทยในบริบทที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านภาษีจากต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความหมายของภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) และบริบทสงครามการค้า

ภาษีตอบโต้ทางการค้า หรือ Reciprocal Tariff คือ มาตรการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากประเทศคู่ค้าในอัตราเดียวกับที่ประเทศเหล่านั้นจัดเก็บภาษีนับสินค้าของสหรัฐฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการค้าตามมุมมองของสหรัฐฯ นโยบายดังกล่าวได้รับการผลักดันอย่างจริงจังในยุคของประธานาธิบดีโด널ด์ ทรัมป์ ซึ่งมองว่าสหรัฐฯ เสียเปรียบดุลการค้ากับประเทศต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง และประสบภาวะขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูง (ดังแสดงในรูปภาพที่ 1)

แม้ในอดีต สหรัฐฯ เคยใช้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น ข้อตกลง Plaza Accord ในปี 1985 เพื่อปรับลดค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและการขาดดุลการค้า โดยในช่วงหลังข้อตกลง ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ อ่อนค่าลงกว่า 50% เมื่อเทียบกับเงินเยน (ดังแสดงในรูปภาพที่ 1) ส่งผลให้การขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดของสหรัฐฯ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ที่กลับมาเร่งตัวขึ้นในช่วงปี 1995-1999 (พ.ศ. 2538 – 2542) ประกอบกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging Markets) โดยเฉพาะประเทศจีนในฐานะโรงงานของโลก ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญแรงกดดันใหม่อีกครั้ง อีกทั้ง ตลอดหลายทศวรรษหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงช่วงก่อนปี 2024 (พ.ศ. 2567) สหรัฐฯ มีแนวทางเปิดเสรีทางการค้าผ่านการลดภาษีนำเข้าและสนับสนุนโลกาภิวัตน์ (ดังแสดงในรูปภาพที่ 2) ส่งผลให้การขาดดุลการค้ากลับมาขยายตัวรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังประสบกับภาวะขาดดุลแฝด (Twin Deficits) ซึ่งหมายถึงการขาดดุลการค้าและขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลพร้อมกัน (ดังแสดงในรูปภาพที่ 3) สถานการณ์นี้ซ้ำเติมปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ เช่น แรงงานในสหรัฐฯ จำนวนมากได้รับผลกระทบจากการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเกิดใหม่ โดยเฉพาะจีน ในขณะที่ประเทศคู่ค้าหลายประเทศกลับเกิดดุลกับสหรัฐฯ ในระดับสูงรวมทั้งประเทศไทย ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่กระแสตีกลับต่อลัทธิเสรีนิยมทางการค้าในสหรัฐฯ และก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องการค้าที่ยุติธรรม (Fair Trade) แทนที่เสรีภาพทางการค้าแบบเดิม พร้อมทั้งเป้าหมายในการส่งเสริมการย้ายฐานการผลิตกลับเข้าสู่ประเทศ (Reshoring)

สหรัฐฯ จึงใช้นโยบายเชิงรุกเพื่อจัดการกับการขาดดุลการค้า ด้วยการผลักดันการเจรจาการค้าใหม่ ๆ และกดดันให้ประเทศคู่ค้าลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งในรูปแบบภาษีและที่ไม่ใช่ภาษี แนวทางนี้เป็นส่วนหนึ่งของสงครามการค้าที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2018 (พ.ศ. 2561) โดยเฉพาะกับจีน และขยายวงไปยังประเทศอื่น ๆ เช่น สหภาพยุโรปและเอเชีย ส่งผลให้ระเบียบการค้าพหุภาคีแบบเดิมถูกท้าทายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายมองว่าการขึ้นภาษีของสหรัฐฯ ครั้งนี้ เป็นจุดสิ้นสุดของโลกาภิวัตน์แบบเดิมและเป็นการเข้าสู่ยุคใหม่ของภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจที่ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับยุทธศาสตร์การค้าอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ประเทศไทยในบริบทของเศรษฐกิจที่พึ่งพาการค้าโลกและอ่อนไหวต่อภาษีระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกในระดับสูง โดยมีสัดส่วนมูลค่าการค้า (การส่งออกบวกการนำเข้า) ต่อ GDP สูงกว่า 100% มาโดยตลอด (ดังแสดงในรูปภาพที่ 4) สะท้อนถึงการพึ่งพาตลาดต่างประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจภายในประเทศ การส่งออกสินค้าโดยเฉลี่ยมีสัดส่วนราว 60-70% ของ GDP ในแต่ละปี

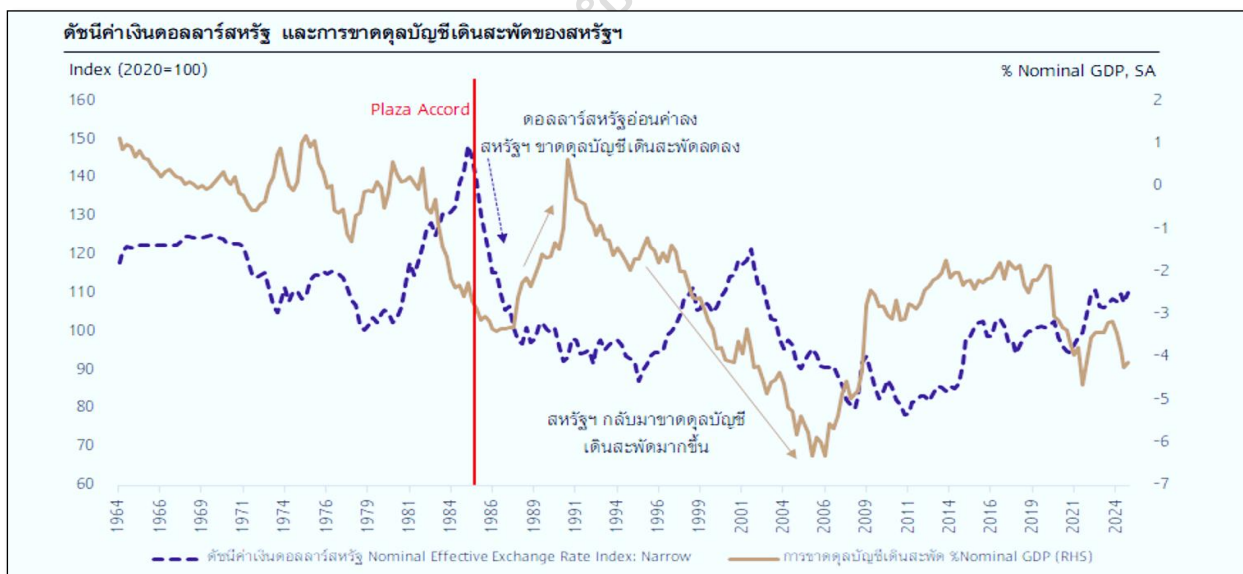
สหรัฐอเมริกาถือเป็นตลาดส่งออกเดี่ยวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยมีสัดส่วนประมาณ 18-20% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ตลอดช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562 – 2567) สหรัฐฯ ยังเป็นคู่ค้าสำคัญ โดยอยู่ในอันดับที่ 4 ของแหล่งนำเข้าสินค้าหลักของไทย ในด้านการลงทุน สหรัฐฯ เป็นหนึ่งในนักลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายใหญ่ในไทย โดยอยู่ในอันดับ 3 ขณะเดียวกัน

ประเทศไทยก็มีการลงทุนโดยตรงในสหรัฐฯ เป็นอันดับ 2 ของการลงทุนไทยในต่างประเทศ (ดังแสดงในตารางที่ 1) ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนถึงความเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสองประเทศอย่างชัดเจน

ตารางที่ 2 และรูปภาพที่ 5 ชี้ให้เห็นว่าไทยเกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ มาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2568 (พ.ศ. 2568) ไทยอยู่อันดับที่ 12 ของประเทศที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้ามากที่สุด โดยมีมูลค่าขาดดุลการค้าอยู่ที่ 22.70 พันล้านดอลลาร์ สรอ. อีกทั้งตัวเลขขาดดุลการค้าของสหรัฐฯ กับไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 15.41 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2014 (พ.ศ. 2557) เป็น 45.49 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2024 (พ.ศ. 2567) โดยสินค้าส่งออกหลักของไทยไปยังสหรัฐฯ ในปี 2024 (พ.ศ. 2567) ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (อันดับ 1), เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (อันดับ 2), ผลิตภัณฑ์ยาง (อันดับ 3), อุปกรณ์กึ่งตัวนำ ทรานซิสเตอร์ และไอโอด (อันดับ 4) และ หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ (อันดับ 5) (ดังแสดงในตารางที่ 3)

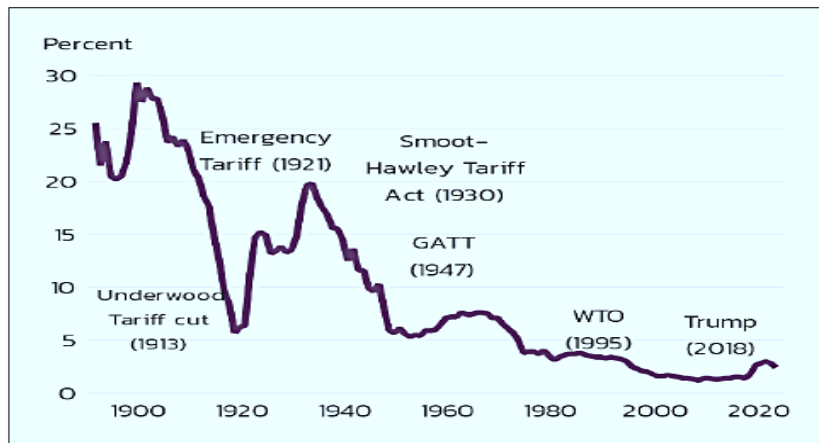
ด้วยความเชื่อมโยงทางการค้าในระดับนี้ การเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษีของสหรัฐฯ จึงย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ประเมินว่า หากสหรัฐฯ ปรับขึ้นภาษีนำเข้าจากไทยเกินระดับคาดการณ์เดิมที่ 18% จะกดดันให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยในปี 2568 ต่ำกว่าประมาณการเดิม โดยคาดการณ์ GDP ปี 2568 ถูกปรับลดจากเติบโต 2.3% เหลือ 1.6% และหากอัตราภาษีเพิ่มขึ้นเป็น 36% ความเสี่ยงที่เศรษฐกิจไทยจะชะลอตัวรุนแรงหรือเข้าสู่ภาวะถดถอยก็จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก

รูปภาพที่ 1 แสดงพัฒนาการการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของสหรัฐอเมริกา

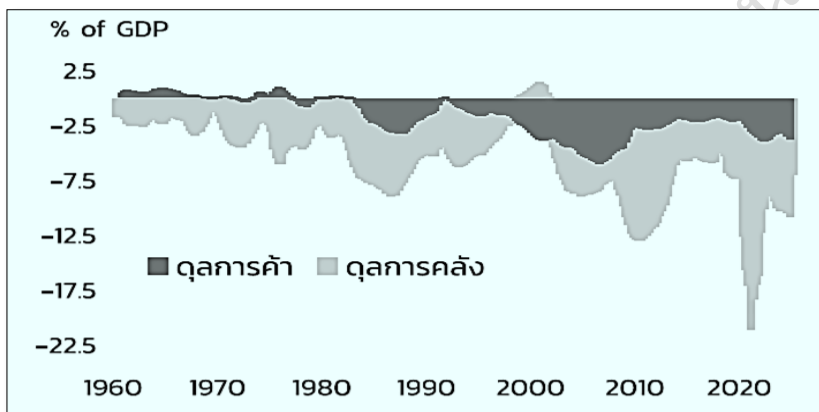
หมายเหตุ: ดัดแปลงรูปภาพจากบทความเศรษฐกิจ SCB EIC Brief เรื่อง “หรือ Mar-a-Lago Accord จะเป็น End Game ของทรัมป์” ผู้แต่ง: นนท์ พงษ์ศิริ จาก SCB EIC ที่มา: Bureau of Industry and Security (BIS), U.S. Department of Commerce, U.S. Bureau of Economic Analysis และ SCB EIC

รูปภาพที่ 2 แสดงการปรับลดภาษีนำเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน

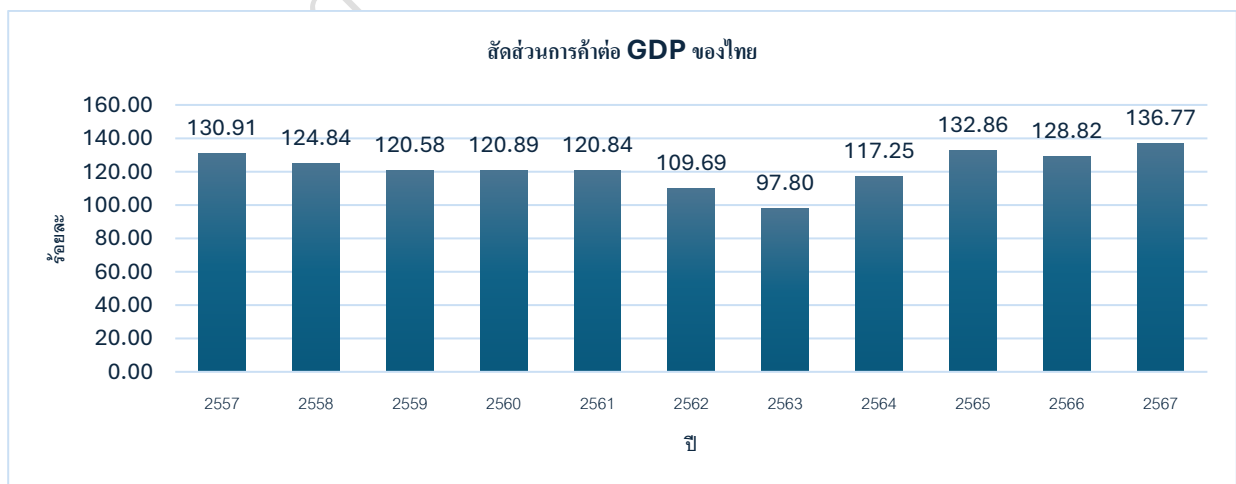
หมายเหตุ: ดัดแปลงรูปภาพจากบทวิเคราะห์เรื่อง “ไทยเตรียมรับแรงกระแทกจาก Trump 2.0” ของ KKP Research
ที่มา: United States International Trade Commission (USITC) และ KKP Research

รูปภาพที่ 3 แสดงภาวะขาดดุลแฝดของประเทศสหรัฐอเมริกา (US Twin Deficits)

หมายเหตุ: ดัดแปลงรูปภาพจากบทวิเคราะห์เรื่อง “มากกว่าสงครามการค้าคือการค้าโลกที่ไม่สมดุล” ของ KKP Research
ที่มา: United States Bureau of Economic Analysis (BEA) และ KKP Research

รูปภาพที่ 4 แสดงสัดส่วนการใช้จ่ายต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของประเทศไทย
ปี พ.ศ. 2557 - 2567

ที่มา: ธนาคารโลก (World Bank)

ตารางที่ 1 แสดงความสำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อการค้าและการลงทุนของประเทศไทย

ตลอด 6 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2562 – 2567)

อันดับ	การส่งออกของไทย	การนำเข้าของไทย	การลงทุนโดยตรงในไทย (Foreign Direct Investment: FDI)	การลงทุนไทย ในต่างประเทศ
1	สหรัฐอเมริกา	จีน	จีน	สิงคโปร์
2	จีน	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	สหรัฐอเมริกา
3	ญี่ปุ่น	ไต้หวัน	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป
4	มาเลเซีย	สหรัฐอเมริกา	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น
5	ออสเตรเลีย	สหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์	สหภาพยุโรป	เวียดนาม

หมายเหตุ: ดัดแปลงจากเอกสารรายงานภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกและแนวโน้มปี 2568 (Q1/2025 NESDC Economic Report) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

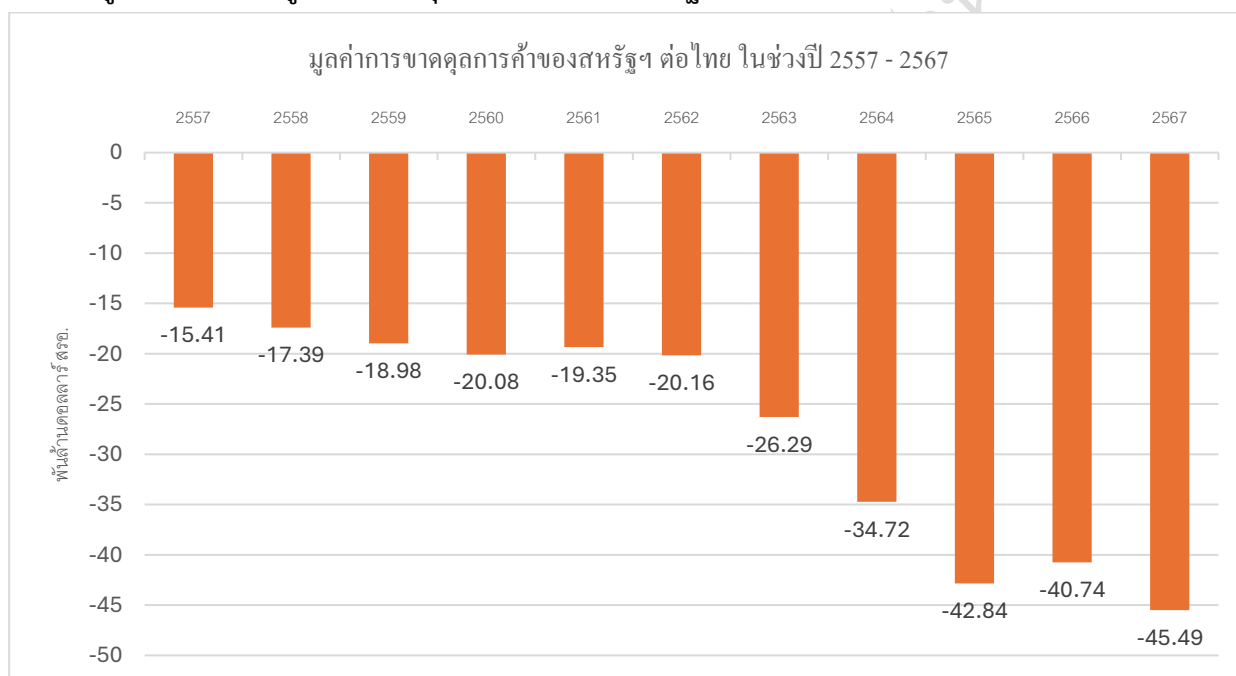
ตารางที่ 2 แสดงมูลค่าการขาดดุลการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อคู่ค้า 15 อันดับ
 ในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2568 (มกราคม – พฤษภาคม)

อันดับ	ประเทศ	มูลค่าขาดดุลการค้า (Deficit) ของสหรัฐฯ หน่วย: พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.
1	จีน	-102.0
2	เม็กซิโก	-79.40
3	ไอร์แลนด์	-77.00
4	เวียดนาม	-64.80
5	สวิสเซอร์แลนด์	-47.90
6	ไต้หวัน	-43.60

7	เยอรมัน	-34.50
8	ญี่ปุ่น	-29.30
9	อินเดีย	-28.90
10	แคนาดา	-25.60
11	เกาหลีใต้	-25.30
12	ไทย	-22.70
13	อิตาลี	-17.70
14	มาเลเซีย	-12.80
15	อินโดนีเซีย	-9.70

ที่มา: United States Census Bureau

รูปภาพที่ 5 แสดงมูลค่าการขาดดุลการค้าของประเทศไทยต่อประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2557 - 2567

ที่มา: United States Census Bureau

3. โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยกับคู่ค้าหลัก

เพื่อประเมินผลกระทบจากมาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้าของสหรัฐอเมริกาอย่างครอบคลุม จำเป็นต้องทำความเข้าใจโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย ทั้งในเชิงของการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain: GVC) ลักษณะของตลาดส่งออกหลัก และความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และประเทศคู่แข่งในอาเซียน ซึ่งมีโครงสร้างทางการค้าคล้ายคลึงกัน การวิเคราะห์ในหัวข้อนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อมโยงในห่วงโซ่มูลค่าโลก

ประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจที่มีการผนวกตัวอย่างลึกซึ้งในห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVC) โดยมีความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนที่แน่นแฟ้นกับประเทศเศรษฐกิจสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และประเทศในอาเซียน อุตสาหกรรมหลักของไทย เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ล้วนพึ่งพาการนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศ ก่อนจะนำมาประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกไปยังตลาดโลก โดยเฉพาะตลาดสหรัฐฯ ซึ่งมีสัดส่วนการส่งออกที่สูงในหลายกลุ่มสินค้า

ในบริบทนี้ มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐฯ ไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงแต่ด้านราคาสินค้าเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อความต่อเนื่องของห่วงโซ่อุปทานในระดับภูมิภาคและระดับโลกที่ไทยมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านภาษีในลักษณะนี้เปรียบเสมือนแผ่นดินไหวทางการค้าสำหรับประเทศที่มีการฝังตัวในระบบห่วงโซ่อุปทานโลกอย่างลึกซึ้งเช่นประเทศไทย

3.2 โครงสร้างตลาดส่งออกของไทย

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกอันดับหนึ่งของประเทศไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกมากกว่า 2 ล้านล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นประมาณ 18-20% ของการส่งออกทั้งหมด สินค้าหลักที่ส่งออกไปยังสหรัฐฯ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และชิ้นส่วน ยางพารา ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป และอาหารแปรรูป ซึ่งหลายรายการมีส่วนแบ่งการตลาดในสหรัฐฯ อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง เช่น ยางรถยนต์ ข้าวหอมมะลิ และเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น หากสหรัฐฯ ปรับขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากไทยจากอัตราเดิมเป็น 36% สินค้าส่งออกของไทยจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคาทันที โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่มีทางเลือกในการทดแทนได้ง่าย และมีต้นทุนการผลิตที่อ่อนไหวต่อภาษีนำเข้า

รูปภาพที่ 6 ประกอบการวิเคราะห์นี้ได้อย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นว่า สินค้าของไทยจำนวนมากอยู่ในจุดเปราะบางสูง กล่าวคือ เป็นสินค้าที่ไทยพึ่งพาการส่งออกไปยังสหรัฐฯ ในระดับสูง และขณะเดียวกันก็พึ่งพาวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนจากจีนในห่วงโซ่อุปทานการผลิต หากทั้งไทยและจีนถูกสหรัฐฯ เก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าพร้อมกัน สินค้าเหล่านี้จะเผชิญผลกระทบในสองมิติ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น (จากกรณีจีนถูกเก็บภาษีในอัตราสูง) และความสามารถในการแข่งขันด้านราคาที่ลดลง (จากกรณีไทยถูกเก็บภาษีในอัตราสูง) สินค้ากลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ เช่น ฮาร์ดดิสก์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยางรถยนต์ อาหารสัตว์แปรรูป และอุปกรณ์ไฟฟ้าหลายรายการ

3.3 ห่วงโซ่อุปทานกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศคู่แข่งในอาเซียน

ประเทศในอาเซียนหลายประเทศ เช่น เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ต่างส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปยังสหรัฐฯ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีข้อได้เปรียบในบางกลุ่ม เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งมีฐานการผลิตครบวงจรภายในประเทศ และมีวัตถุดิบพร้อมใช้งานในประเทศมากกว่าคู่แข่งบางประเทศ อย่างไรก็ตาม การประกาศใช้มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐฯ ส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอัตราภาษีนำเข้าสุทธิ (Effective Tariff Rate) สูงที่สุดในภูมิภาค โดยคำนวณจากการรวมกันของอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าและอัตราภาษีที่มีอยู่เดิม รูปภาพที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งมีอัตราภาษีนำเข้าสุทธิต่ำกว่าหรือในบางกรณีอาจได้รับการยกเว้นภาษีเพิ่มเติม

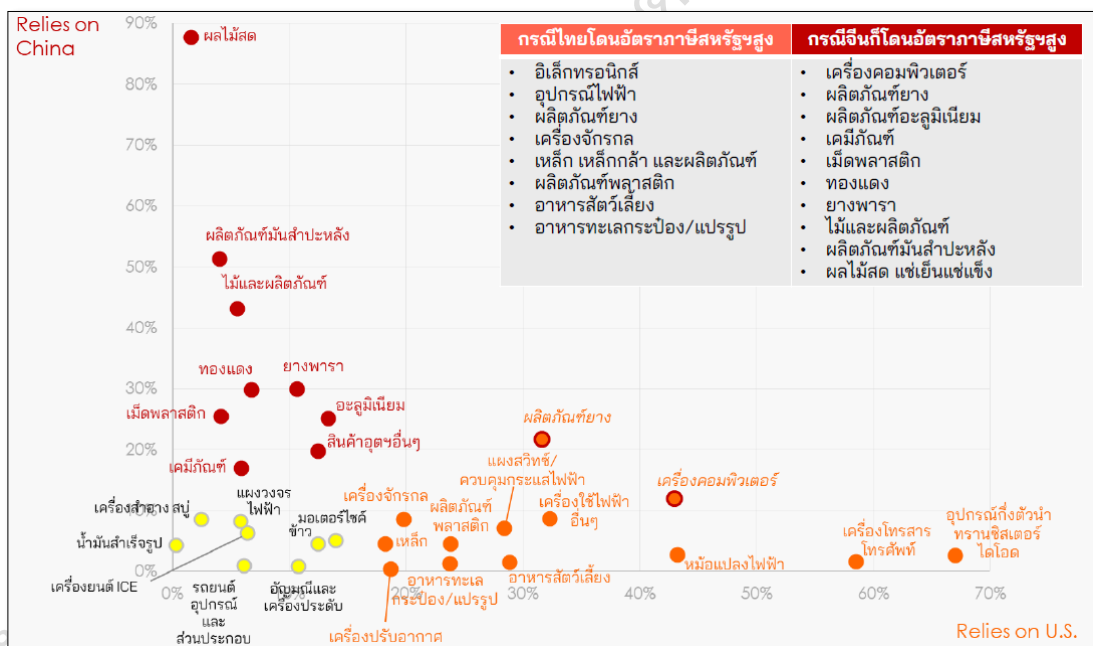
สถานการณ์นี้ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดสหรัฐฯ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปทันทีเมื่อเผชิญกับต้นทุนภาษีที่สูงขึ้น ในขณะที่คู่แข่งบางประเทศสามารถรักษาความได้เปรียบเชิงราคาไว้ได้ จึงสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการทบทวนยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนของไทย เพื่อรับมือกับพลวัตใหม่ในระบบการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 แสดงสินค้าส่งออก 10 อันดับของประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2567

อันดับ	สินค้า	มูลค่าการส่งออกสินค้าไปสหรัฐฯ (หน่วย: ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.)	สัดส่วนการส่งออก (หน่วย: %)
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	10,568	19.23
2	เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	4,657	8.47
3	ผลิตภัณฑ์ยาง	4,504	8.20
4	อุปกรณ์กึ่งตัวนำ ทรานซิสเตอร์ และไดโอด	2,484	4.52
5	หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ	2,096	3.81
6	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	2,036	3.71
7	อัญมณีและเครื่องประดับ	1,974	3.59
8	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,893	3.45
9	เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ	1,777	3.23
10	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	1,283	2.33

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

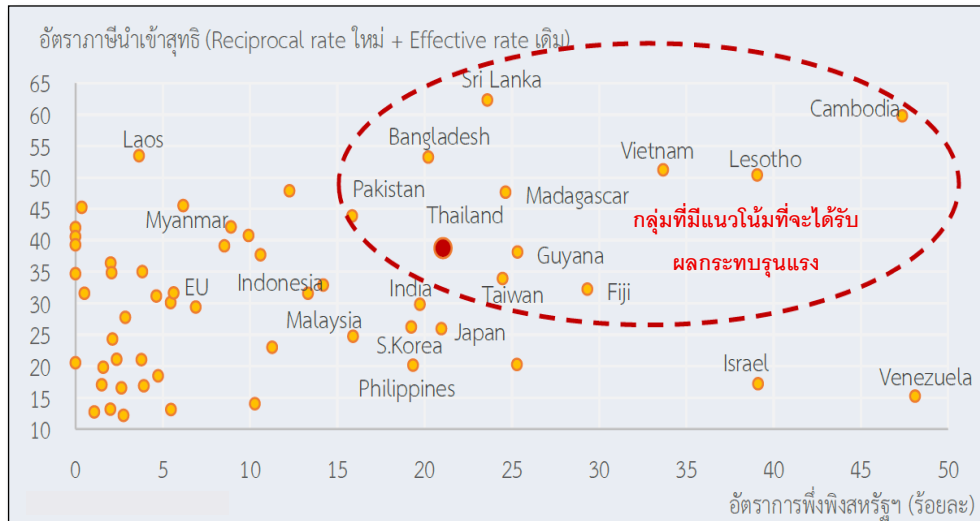
รูปภาพที่ 6 แสดงผลกระทบต่อสินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา
กรณีประเทศไทยและจีนถูกจัดเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ในอัตราสูง

หมายเหตุ: ตัดแปลงรูปภาพจากเอกสารประกอบการนำเสนอเรื่อง “ทิศทางเศรษฐกิจไทย หลังเส้นตายทรมปี 90 วัน” ของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (KResearch)

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์และศูนย์วิจัยกสิกรไทย (KResearch)

รูปภาพที่ 7 แสดงอัตราภาษีนำเข้าจากการดำเนินมาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐอเมริกา ต่อประเทศต่าง ๆ โดยประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ได้รับผลกระทบรุนแรง

หมายเหตุ: ดัดแปลงจากเอกสารรายงานภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกและแนวโน้มปี 2568 (Q1/2025 NESDC Economic Report)

ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

4. ผลกระทบต่อภาคการส่งออกของประเทศไทย

มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคการส่งออกของประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งเสาหลักของเศรษฐกิจไทย การถูกเก็บภาษีนำเข้าสินค้าไทยในอัตราที่สูงถึง 36% ทำให้ต้นทุนสินค้าไทยในตลาดสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและทำให้ไทยตกอยู่ในสถานะเสียเปรียบด้านการแข่งขันเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในอาเซียนที่ได้รับการเก็บภาษีในอัตราต่ำกว่า ผลกระทบนี้ไม่จำกัดอยู่เพียงในระดับยอดขายหรือการส่งออกระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการตัดสินใจของผู้ประกอบการในการวางแผนการผลิตในระยะยาว ซึ่งอาจกระทบต่อการจ้างงาน การใช้จ่ายในการผลิต และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม

ในหัวข้อนี้จะวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทย โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคาอย่างต่อเนื่อง และ (2) ความคืบหน้าของการเจรจาการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐฯ พร้อมพิจารณา 3 สมมติฐานของผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ ซึ่งจะมีนัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและการเตรียมมาตรการรองรับของภาครัฐในลำดับถัดไป

4.1 ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาลดลงอย่างมาก

การที่สินค้าส่งออกจากประเทศไทยต้องเผชิญกับอัตราภาษีนำเข้าที่สูงถึง 36% ในตลาดสหรัฐอเมริกา ทำให้ราคาสินค้าจากไทยปรับสูงขึ้นในทันที ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคายาวมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับคู่แข่งในภูมิภาค เช่น เวียดนามและอินโดนีเซีย ที่ถูกเก็บภาษีในระดับต่ำกว่าอย่างชัดเจน โดย ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล ประธานกรรมการสภาธุรกิจตลาดทุนไทย (FETCO) และกรรมการรองผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ (BBL) ระบุว่า ส่วนต่างของอัตราภาษีที่สูงถึง 10-16% ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้ผู้ซื้อในสหรัฐฯ มีแนวโน้มหันไปเลือกสินค้าที่มีราคาถูกกว่า ขณะเดียวกัน นักลงทุนต่างชาติย่อมมีแนวโน้มเลือกตั้งฐานการผลิตในประเทศที่มีข้อได้เปรียบด้านภาษีมากกว่าไทย นายธนาคาร เกษตรสุวรรณ ประธานสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) กล่าวเสริมว่า หากสถานการณ์ยังไม่คลี่คลาย สินค้าไทยหลายประเภทอาจสูญเสียตลาดสหรัฐฯ ให้แก่คู่แข่งได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้นำเข้าในสหรัฐฯ สามารถสับเปลี่ยนซัพพลายเออร์ไปยังประเทศอื่นที่มี

ต้นทุนภาชีนำเข้าต่ำกว่าได้ทันที ส่งผลกระทบเชิงลบต่อทั้งยอดส่งออก การผลิต และการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมส่งออกของไทยในระยะต่อมา

4.2 ความคืบหน้าการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและ 3 สมมติฐานที่เป็นไปได้

ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2568 การเจรจาเพื่อลดภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน ขณะที่เส้นตายสำคัญคือวันที่ 1 สิงหาคม 2568 ซึ่งเป็นวันที่สหรัฐฯ เริ่มเก็บภาษีนำเข้าสินค้าไทยในอัตรา 36% ตามประกาศฉบับเดิม หากไม่สามารถตกลงกันได้ทันเวลา ผลลัพธ์ของการเจรจาดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการส่งออกของไทยในช่วงครึ่งหลังของปี และส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจด้านการผลิตและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์สามารถแบ่งสถานการณ์ที่เป็นไปได้ออกเป็น 3 สมมติฐานหลัก ได้ดังนี้

■ สถานการณ์เลวร้ายที่สุด โดยถูกเรียกเก็บภาษีในระดับสูง (High Tariff Case)

หากการเจรจากับประเทศสหรัฐฯ ล้มเหลว และประเทศไทยยังคงถูกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ในอัตรา 36% ต่อไปในระยะยาว ผลที่จะเกิดขึ้นคือการหดตัวอย่างรุนแรงของการส่งออกไทยไปสหรัฐฯ ในครึ่งหลังของปีและปีถัดไป ผู้ส่งออกหลายรายอาจต้องลดหรือยุติการทำตลาดสหรัฐฯ เพราะไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ นายเกรียงไกร เชียรกุล ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ประเมินว่ากรณีเลวร้ายนี้อาจทำให้มูลค่าส่งออกไทยเสียหายสูงถึง 8-9 แสนล้านบาท หรือประมาณ 23-25 พันล้านดอลลาร์ สรอ. และนายธนกร เกษตรสุวรรณ ประธานสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) ประเมินว่าการส่งออกไทยโดยรวมทั้งปี 2568 อาจเติบโตเพียงประมาณ 1% หรือติดลบ เมื่อเทียบกับประมาณการเดิมที่คาดว่าจะโต 1-3% นอกจากนี้ สินค้าหลายประเภทจะถูกแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งไทยอาจถูกเวียดนามและมาเลเซียชิงส่วนแบ่งไปได้ ขณะที่ยานยนต์และชิ้นส่วน สหรัฐฯ อาจนำเข้าจากเม็กซิโกหรือประเทศที่รับยกเว้นภาษีมากกว่า เป็นต้น ส่งผลให้โรงงานผลิตสินค้าเพื่อส่งออกในไทยหลายแห่งอาจต้องชะลอการผลิตหรือปิดสายการผลิตสำหรับตลาดสหรัฐฯ เป็นการชั่วคราว

■ สถานการณ์ฐาน โดยถูกเรียกเก็บภาษีใกล้เคียงกับคู่แข่งในภูมิภาคอาเซียน (Base Case)

หากประเทศไทยสามารถเจรจาลดอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ให้อยู่ในระดับ 20-25% ซึ่งใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามและมาเลเซียได้ภายในกรอบเวลาที่กำหนด จะช่วยประคองภาคการส่งออกไทยไม่ให้ทรุดตัวลงไปมากกว่านี้ ทั้งผู้ส่งออกและนักวิเคราะห์เห็นพ้องกันว่า ประเทศไทยควรเร่งให้ได้ข้อตกลงทางภาษีในระดับไม่สูงกว่าเวียดนาม เพราะหากไทยยังถูกเก็บภาษีในระดับที่สูงกว่า จะส่งผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรงต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะในตลาดสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดหลักของไทย ในกรณีที่สามารถต่อรองให้อัตราภาษีลดลงมาอยู่ที่ประมาณ 20% เท่ากับเวียดนาม ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยจะกลับมาใกล้เคียงกับคู่แข่ง ผู้ซื้อในสหรัฐฯ จึงไม่มีแรงจูงใจเพียงพอที่จะเปลี่ยนไปใช้ซัพพลายเออร์จากประเทศอื่น ส่งผลให้การส่งออกของไทยอาจกลับมาทรงตัวหรือฟื้นตัวเล็กน้อยภายหลังช่วงสัญญาภาคของการเจรจา นอกจากนี้ การได้รับอัตราภาษีที่แน่นอนในระดับที่ยอมรับได้ ยังเอื้อต่อการวางแผนธุรกิจของผู้ส่งออกไทยสำหรับช่วงครึ่งปีหลังและปีถัดไป อย่างไรก็ตาม แม้ในสถานการณ์นี้ ไทยยังคงต้องเร่งปรับตัวและเยียวยาภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบ เพราะอัตราภาษีระดับ 20% ยังถือว่าสูงเมื่อเทียบกับระดับปกติที่เคยอยู่ในช่วง 0-5% และยังสูงกว่าบางประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ที่สามารถได้อัตราภาษีเพียง 19% ทำให้สินค้าไทยมีความเสียเปรียบด้านต้นทุนบางส่วน ผู้ส่งออกจึงจำเป็นต้องพึ่งพามาตรการสนับสนุนจากภาครัฐควบคู่ไปด้วย ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเร่งออกมาตรการเฉพาะหน้าเพื่อเสริมสภาพคล่องและลดต้นทุนของผู้ส่งออกในระยะเปลี่ยนผ่าน เช่น การสนับสนุนด้านต้นทุนโลจิสติกส์และค่าขนส่งระหว่างประเทศ, การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือยืดหยุ่นภาระภาษีให้ผู้ส่งออกในช่วงภาษีสูง, การจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อช่วยเหลือ SMEs ส่งออก ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง, พิจารณาใช้มาตรการทางการเงิน เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือค้ำประกันสินเชื่อ และวางแผนระยะยาวเพื่อกระจายตลาดส่งออกไปยังภูมิภาคอื่น เพื่อลดการพึ่งพาทลาดสหรัฐฯ การดำเนินมาตรการเหล่านี้ควบคู่กับการเจรจาอย่างต่อเนื่องจะช่วยรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคส่งออกไทยในเวทีการค้าโลก และลดความเปราะบางของเศรษฐกิจในช่วงเปลี่ยนผ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

■ สถานการณ์ที่ดีที่สุด โดยถูกเรียกเก็บภาษีในระดับต่ำ (Low Tariff Case)

ในกรณีที่ประเทศไทยสามารถเจรจาต่อรองจนได้อัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าที่ต่ำกว่าเวียดนาม เช่น ที่ระดับประมาณ 15% หรือต่ำกว่า จะทำให้สินค้าไทยกลับมาได้เปรียบด้านราคาเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามและมาเลเซียในตลาดสหรัฐฯ ทั้งนี้ ส่งผลให้โอกาสแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดหรือแม้กระทั่งขยายส่วนแบ่งเพิ่มเติมในสินค้าบางกลุ่มสินค้า อย่างไรก็ตาม โอกาสเกิดสถานการณ์นี้ถือว่าค่อนข้างต่ำและหากเกิดขึ้นจริง ไทยอาจต้องแลกมาด้วยการเปิดตลาดภายในประเทศให้สหรัฐฯ มากขึ้น เช่น ยินยอมให้สหรัฐฯ ส่งออกสินค้าบางประเภทที่เคยถูกจำกัดเข้าสู่ตลาดไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตภายในประเทศและภาคเกษตรกรรมบางกลุ่ม จึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและประเมินผลได้ผลเสียในระยะยาว

หากไทยได้อัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าที่ต่ำจริง ผลลัพธ์เชิงบวกจะไม่เพียงจำกัดอยู่ที่การฟื้นตัวของยอดส่งออกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฟื้นความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งอาจหันกลับมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ มากขึ้น ช่วยสร้างรายได้จากการค้าและการลงทุน และอาจทำให้ดุลการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐฯ พลิกกลับมาเกินดุลในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อรองรับกรณีที่ไทยไม่สามารถได้ข้อสรุปในระดับที่ดีที่สุด รัฐบาลไทยควรมีแผนสำรองรองรับไว้ล่วงหน้า เช่น การใช้มาตรการด้านอัตราแลกเปลี่ยน โดยอาจพิจารณาปรับค่าเงินให้อ่อนลงในระดับเหมาะสม เพื่อช่วยลดภาระต้นทุนของผู้ส่งออกในระยะสั้น

5. ผลกระทบต่อการลงทุนและห่วงโซ่อุปทาน

มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐอเมริกา ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเพียงแค่ภาคส่งออกของไทยเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลถึงการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชน รวมถึงโครงสร้างของห่วงโซ่อุปทานการผลิต ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก ในหัวข้อนี้ จะวิเคราะห์ผลกระทบใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (2) การเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานของไทยและภูมิภาค และ (3) โอกาสในการพลิกฟื้นความเชื่อมั่น หากไทยสามารถเจรจาภาษีได้สำเร็จ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ต่อประเทศไทย

อัตราภาษีนำเข้าสินค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับสูงถึง 36% สำหรับสินค้าไทย ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะการลงทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก นักลงทุนต่างชาติจะพิจารณาอย่างรอบคอบมากขึ้นว่าไทยยังเป็นฐานการผลิตที่คุ้มค่าและสามารถแข่งขันได้หรือไม่ หากสินค้าไทยยังคงถูกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าระดับสูงเมื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล ประธานกรรมการ สภาธุรกิจตลาดทุนไทย (FETCO) และกรรมการรองผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ (BBL) ได้แสดงความกังวลว่า ในบริบทเช่นนี้ โอกาสที่ไทยจะสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศจะลดลงอย่างมาก นักลงทุนทั้งจากสหรัฐฯ เองและจากจีนจะมีแนวโน้มที่จะทบทวนแผนการลงทุนในไทย และอาจจะชะลอการตัดสินใจหรือหันไปลงทุนในประเทศที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีดีกว่า ยกตัวอย่างเช่น บริษัทสัญชาติสหรัฐฯ ที่เคยมีแผนจะตั้งโรงงานในไทยเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ อาจเปลี่ยนไปลงทุนในเวียดนามหรืออินโดนีเซียแทน ซึ่งมีอัตราภาษีที่ต่ำกว่า ขณะเดียวกัน บริษัทจีนที่ใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ ก็อาจลดการขยายการลงทุนลง เพราะสินค้าจากจีนที่แผ่มาผ่านไทยยังคงถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวด ตัวอย่างเช่น กรณีสินค้าจีนที่ถ่ายเทผ่านเวียดนาม ก็ยังถูกสหรัฐฯ เก็บภาษีถึง 40% ภายใต้ข้อตกลงภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ที่เวียดนามทำกับสหรัฐฯ เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2568

ผลกระทบเหล่านี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการชะลอตัวของเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ใหม่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการลงทุนเดิมที่อาจถูกทบทวนเช่นกัน บริษัทข้ามชาติอาจพิจารณาลดกำลังการผลิตในไทย และย้ายการขยายกำลังการผลิตไปยังประเทศอื่นแทน หากเกิดขึ้นจริง ย่อมส่งผลกระทบต่อการจ้างงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศโดยรวม

5.2 ห่วงโซ่อุปทานในประเทศและภูมิภาค

การที่ประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านภาษีกับสหรัฐฯ ยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิตในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในส่วนของซัพพลายเออร์ไทยที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ

เช่น ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ วัตถุดิบแปรรูป และอื่น ๆ คำสั่งซื้อจากบริษัทแม่ในต่างประเทศอาจลดลงตามปริมาณการผลิตที่ชะลอตัวลง หรือบางกรณีอาจจะมีแรงกดดันให้ย้ายฐานการผลิตตามลูกค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี แนวโน้มลักษณะนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในช่วงสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ซึ่งบริษัทข้ามชาติหลายบริษัทได้ย้ายฐานการผลิตออกจากจีนมายังอาเซียน แต่ในรอบนี้ ประเทศไทยเองอาจจะกลายเป็นผู้สูญเสียหากไม่สามารถรักษาความน่าดึงดูดใจในการลงทุนไว้ โดยฐานการผลิตอาจถูกย้ายไปยังประเทศเวียดนาม มาเลเซีย หรืออินโดนีเซียแทน

5.3 หากประเทศไทยสามารถเจรจาต่อรองจนสามารถลดภาษีตอบโต้ทางการค้าได้ จะส่งสัญญาณบ่งชี้ถึงการลงทุน

ในทางกลับกัน หากรัฐบาลไทยสามารถเจรจากับสหรัฐฯ จนสามารถลดอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือได้รับเงื่อนไขผ่อนปรนบางประการ เช่น การยกเว้นในบางอุตสาหกรรม จะช่วยส่งสัญญาณเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติว่าไทยยังคงเป็นฐานการผลิตระยะยาวที่มีเสถียรภาพและคุ้มค่า ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ที่เคยมีจะคลี่คลายลง นักลงทุนที่ชะลอการตัดสินใจลงทุนไปก่อนหน้านี้ก็จะกลับมาพิจารณาเดินหน้าโครงการอีกครั้ง นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นของไทยในการดำเนินนโยบาย เช่น การเปิดตลาดบางส่วนเพื่อต่อรองลดภาษี อาจช่วยส่งผลเชิงบวกต่อบรรยากาศความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และเพิ่มความมั่นใจของนักลงทุนสัญชาติสหรัฐฯ ที่มองหาแหล่งผลิตทดแทนจีน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยควรประเมินผลได้ผลเสียอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องแลกเปลี่ยนข้อเสนอด้านนโยบายภายในประเทศเพื่อให้ได้ข้อตกลงทางภาษีที่เป็นประโยชน์ระยะยาว โดยต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อภาคการผลิตภายในประเทศในอนาคต

6. ผลกระทบต่อแรงงานไทย

นอกจากผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านการส่งออกและการลงทุนแล้ว มาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐอเมริกา ยังส่งผลโดยตรงต่อแรงงานไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และสิ่งทอ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการจ้างงานสูงทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อภาคการผลิตและการส่งออกต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้น ประกอบกับความไม่แน่นอนของคำสั่งซื้อ ความเสี่ยงต่อการเลิกจ้าง รายได้ลดลง และปัญหาความเป็นอยู่ของแรงงานก็จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หัวข้อนี้จึงนำเสนอผลกระทบต่อแรงงานใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) ความเสี่ยงต่อการจ้างงานในอุตสาหกรรมส่งออก (2) ผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของครัวเรือนแรงงาน และ (3) มาตรการรองรับด้านแรงงานที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน ดังแสดงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 แรงงานในอุตสาหกรรมส่งออกเสี่ยงตกงานเพิ่มขึ้น

อุตสาหกรรมที่พึ่งพาการส่งออกในระดับสูง เช่น ยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารแปรรูป สิ่งทอ ฯลฯ ถือเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศไทย ทั้งในระดับโรงงานโดยตรงและในห่วงโซ่การผลิตที่เกี่ยวข้อง แรงงานจำนวนมากในภาคการผลิตเหล่านี้กำลังเผชิญความไม่แน่นอน เนื่องจากคำสั่งซื้อจากต่างประเทศมีแนวโน้มชะลอตัวลง สภาพผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) ระบุชัดเจนว่า หากภาษีตอบโต้ทางการค้า 36% มีผลบังคับใช้จริง อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นหลายแห่งจะเผชิญกับความเสียดังกล่าวการผลิต ผลิตพนักงาน หรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น สัญญาณเริ่มต้นบางประการได้ปรากฏขึ้นแล้ว เช่น ผู้ส่งออกบางรายเลือกชะลอการส่งสินค้าเพื่อลดความเสี่ยง เพราะหากสินค้าไปถึงสหรัฐฯ หลังวันที่ 1 สิงหาคม 2568 ก็จะถูกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าทันทีที่อัตรา 36% (ยกเว้นในกรณีที่รัฐบาลสหรัฐฯ มีมติเลื่อนขีดเส้นตาย) ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางรายชะลอการผลิตและการส่งออก กิจกรรมในโรงงานช่วงปลายไตรมาสที่ 2 ปี 2568 จึงชะลอตัวลง ซึ่งกระทบต่อค่าล่วงเวลาและโบนัสของแรงงานในภาคส่งออกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6.2 ความเสี่ยงต่อรายได้และความเป็นอยู่ของครัวเรือน

แรงงานไทยจำนวนไม่น้อยมีรายได้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการส่งออกไม่ทางตรงก็ทางอ้อม การที่ภาคการผลิตและการส่งออกชะลอตัว จะส่งผ่านต่อกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจโดยรวม และกระทบต่อครัวเรือนในวงกว้าง ในกรณีที่สถานการณ์เลวร้ายลงถึงขั้นที่โรงงานบางแห่งปิดตัวลง ครัวเรือนแรงงานจะได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งในด้านรายได้และสวัสดิการ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงสูงกับภาคอุตสาหกรรม เช่น เขตนิคมอุตสาหกรรม หรือจังหวัดที่เศรษฐกิจพึ่งพาโรงงานเป็นหลัก ได้แก่ ภาคตะวันออก และภาคกลางตอนบน ซึ่งย่อมได้รับผลกระทบรุนแรงมากกว่าพื้นที่อื่น

6.3 มาตรการรองรับด้านแรงงานที่จำเป็น

รัฐบาลไทยควรเตรียมมาตรการเชิงรุกเพื่อดูแลแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ ดังต่อไปนี้

6.3.1 โครงการฝึกอบรมและยกระดับทักษะ (Reskill/Upskill)

เพื่อช่วยแรงงานที่อาจถูกเลิกจ้างหรือถูกลดเวลาการทำงาน ให้สามารถพัฒนาทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ เช่น ทักษะด้านดิจิทัล เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ หรือการปรับตัวเข้าสู่อุตสาหกรรมที่ยังเติบโต โดยควรบูรณาการผ่านโครงการร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงาน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ เช่น การฝึกงานก่อนออกจากงาน หรือการอบรมเพื่อเปลี่ยนสายงาน

6.3.2 มาตรการประกันการว่างงานและบรรเทาภาระค่าครองชีพ

ควรปรับปรุงสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมให้ครอบคลุมกรณีพนักงานถูกพักงานชั่วคราวจากการลดการผลิต (ไม่ใช่กรณีถูกเลิกจ้าง) เพื่อให้แรงงานมีรายได้ประคองตัวในช่วงเปลี่ยนผ่านควบคู่กับนโยบายชะลอการปรับขึ้นราคาสินค้าและบริการจำเป็น เช่น การตรึงราคาพลังงาน หรือลดค่าน้ำค่าไฟตามข้อเสนอของสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) เพื่อบรรเทาภาระค่าครองชีพในช่วงที่รายได้ลดลง

6.3.3 ส่งเสริมการจ้างงานภายในประเทศและธุรกิจใหม่

ภาครัฐควรประสานกับภาคเอกชนในการออกมาตรการจูงใจเพื่อสร้างการจ้างงานใหม่ ผ่านโครงการพัฒนาประเทศ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การเร่งรัดโครงการภาครัฐ เป็นต้น เพื่อดึงดูดแรงงานในช่วงเปลี่ยนผ่าน นอกจากนี้ควรมีนโยบายสนับสนุนเงินทุนและที่ปรึกษาสำหรับแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพหรือเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง เช่น SMEs หรือวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น

7. ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ

เพื่อต่อยอดจากการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 4 ซึ่งนำเสนอสมมติฐาน 3 สถานการณ์เกี่ยวกับอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐฯ ที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทย ได้แก่ (1) กรณีแย่ที่สุดที่ไทยยังถูกเก็บภาษี 36% (2) กรณีฐานที่สามารถลดภาษีลงมาในระดับใกล้เคียงประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม และ (3) กรณีดีที่สุดที่ไทยได้อัตราภาษีที่ต่ำกว่าคู่แข่ง หัวข้อนี้จะสังเคราะห์ผลกระทบต่อปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค (Impact on Macroeconomic Factors) ที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจไทยในแต่ละกรณี ผ่านตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ การส่งออก ดุลการค้า ค่าเงินบาท และ GDP โดยสรุปไว้ในตารางที่ 4

ตารางดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ในกรณีแย่ที่สุด เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย โดย GDP อาจเติบโตเพียง 1% หรือต่ำกว่านั้น ขณะที่การส่งออกหดตัวรุนแรง และเงินบาทมีแนวโน้มอ่อนค่าอย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้าม กรณีฐานซึ่งสามารถลดภาษีลงมาในระดับใกล้เคียงกับเวียดนาม จะช่วยประคองเศรษฐกิจไทยให้ทรงตัว โดย GDP Growth Rate อาจกลับมาใกล้เคียงกับประมาณการเดิมที่ 2% ส่วนกรณีดีที่สุดที่ไทยได้รับอัตราภาษีต่ำกว่าคู่แข่งจะเป็นแรงหนุนสำคัญต่อภาคส่งออก ทำให้เศรษฐกิจมีแนวโน้มเติบโตที่ระดับ 3% หรือสูงกว่า

ตัวเลขประมาณการจาก ดร. พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตชัย หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ กลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร (KKP Research) ระบุเพิ่มเติมว่า หากประเทศไทยยังถูกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าในระดับ 36% อย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้ GDP

ขยายตัวลดลงประมาณ 0.4–0.5% ต่อปีในช่วงปี 2568–2569 หรือลดลงประมาณ 0.2% ในปี 2568 หากมาตรการเริ่มบังคับใช้ กลางปี ในทางกลับกัน กรณีปานกลางและกรณีที่ดีที่สุดจะช่วยลดทอนผลกระทบเชิงลบ หรืออาจสร้างแรงบวกต่อเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของข้อตกลงและการตอบสนองเชิงนโยบายของไทย

อย่างไรก็ดี ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมยังต้องพิจารณาควบคู่กับปัจจัยภายนอก เช่น ทิศทางเศรษฐกิจโลก ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกรณีฐานที่ยังมีความไม่แน่นอนสูง ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) อาจพิจารณาดำเนินนโยบายการเงินที่ผ่อนคลายมากขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2568 เช่น การหยุดขึ้นดอกเบี้ยหรือแม้กระทั่งลดดอกเบี้ย หากแรงกดดันด้านเงินเฟ้อลดลงตามที่ธนาคารโลก (World Bank) คาดการณ์ไว้ว่า ขณะเดียวกัน ธปท. ควรติดตามดูแลค่าเงินบาทไม่ให้แข็งค่าเร็วกว่าประเทศคู่แข่งในภูมิภาคมากเกินไป ตามข้อเสนอของ ดร. กิริฎา เภาพิจิตร ผู้อำนวยการโครงการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงลึก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เพื่อช่วยรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่งออกไทยในช่วงที่ภาคส่งออกยังอ่อนแอ

ตารางที่ 4 แสดงผลกระทบต้อปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค (Impact on Macroeconomic Factors) ของประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) จากประเทศสหรัฐอเมริกาที่แตกต่างกัน 3 สถานการณ์

สถานการณ์	การส่งออก	ดุลการค้าไทย-สหรัฐ	ค่าเงินบาท	GDP ไทยในภาพรวม
1. ไทยยังถูกเก็บภาษีที่ระดับ 36% (กรณีแย่มากที่สุด)	- หดตัวรุนแรง การส่งออกไปสหรัฐาลดลงอย่างมาก - อุตสาหกรรมส่งออกชะลอตัวทั้งหมด	- ขาดดุลเพิ่มขึ้น โดยไทยสูญเสียรายได้ส่งออกหลายแสนล้านบาท - อาจขาดดุลการค้ากับสหรัฐสูงขึ้น	- มีแนวโน้มอ่อนค่า - ค่าเงินบาทมีโอกาสอ่อนค่าลงจากความเชื่อมั่นที่ลดลง - ธปท. อาจปล่อยให้เงินบาทอ่อนค่าเพื่อช่วยผู้ส่งออก	- เสี่ยงหดตัวหรือโตต่ำมาก - คาดว่า GDP ปี 2568 โตเพียงประมาณ 1% หรือต่ำกว่า - GDP Growth Rate (YoY) อาจติดลบเล็กน้อยหากส่งออกทรุดหนัก - ธปท. ปรับลดคาดการณ์เหลือ 1.6%
2. ไทยได้ลดภาษีเหลือประมาณ 20% (กรณีฐาน)	- หดตัวหรือฟื้นตัวบางส่วน โดยการส่งออกหยุดหดตัวและค่อย ๆ ฟื้นตัวประมาณปลายปี - ยังเสียเปรียบบ้างแต่ยังแข่งขันได้	- ดุลการค้าปรับตัวดีขึ้น - รายได้ส่งออกฟื้นตัวบางส่วน - ขาดดุลการค้ากับสหรัฐลดลงเมื่อเทียบกับกรณีแย่มากที่สุด	- มีเสถียรภาพ - เงินบาททรงตัวใกล้เคียงปัจจุบัน - ความผันผวนน้อยลงเมื่อความไม่แน่นอนลดลง	- เป็นกลาง - GDP Growth Rate (YoY) กลับมาใกล้เคียงประมาณการเดิมที่ประมาณ 2% - เศรษฐกิจไม่หดตัวและมีโอกาสปรับตัวดีขึ้นตามส่งออกที่ฟื้นตัว
3. ไทยได้ลดภาษีต่ำกว่าคู่แข่ง (กรณีดีที่สุด)	- ขยายตัวอย่างเด่นชัดโดยการส่งออกพลิกกลับมาเติบโตสูง - สามารถแย่งส่วนแบ่งการตลาดสหรัฐฯ เพิ่มจากคู่แข่ง	- เกินดุลหรือสมดุล - ไทยอาจกลับมาเกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ หากส่งออกเพิ่มมาก - รายได้เข้าเพิ่มขึ้น ขณะที่ไทยอาจยังไม่ได้เปิดนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ มากเท่าส่งออกไปสหรัฐฯ	- เงินบาทแข็งค่าเล็กน้อย - เงินบาทอาจแข็งค่าขึ้นบ้างจากรายได้ส่งออกที่ไหลเข้า - อย่างไรก็ตาม ต้องระวังไม่ให้เกิดภาวะขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	- เติบโตดีขึ้น - GDP Growth Rate (YoY) มีแนวโน้มเติบโตสูงกว่าคาด อาจแตะระดับ 3% ขึ้นไป จากแรงส่งในภาคการส่งออก - อย่างไรก็ตาม ยังต้องขึ้นอยู่กับนโยบายลดภาษีตอบโต้ทางการค้าของไทยต้องแลกมาด้วยการเปิดตลาดที่กระทบภาคเศรษฐกิจอื่นของไทยแค่ไหน

8. เปรียบเทียบผลกระทบของการขึ้นอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าต่อประเทศไทยและประเทศคู่แข่งสำคัญในกลุ่มอาเซียน

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นถึงสถานการณ์ของประเทศไทยในบริบทของภูมิภาคอาเซียน ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศในอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่ สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ทั้งในด้านอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) จากสหรัฐอเมริกา (ตามข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2568) จุดแข็ง และจุดอ่อนเชิงโครงสร้างในเชิงการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน

เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการของอัตราภาษีตามตารางที่ 5 จะพบว่าในช่วงเวลาเพียง 4 เดือนที่ผ่านมา (จาก 2 เมษายน ถึง 28 กรกฎาคม 2568) หลายประเทศในอาเซียนสามารถลดอัตราภาษีลงได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น เวียดนามจาก 46% เหลือ 20% และอินโดนีเซียจาก 32% เหลือ 19% ขณะที่ไทยกลับยังคงถูกเก็บภาษีในระดับเดิมที่ 36% ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดในกลุ่มที่เปรียบเทียบ โดยมีเพียงมาเลเซียและฟิลิปปินส์ที่ปรับขึ้นเล็กน้อยจาก 24% เป็น 25% และ 17% เป็น 19% ตามลำดับ สะท้อนว่าการดำเนินนโยบายต่อรองของไทยยังล่าช้ากว่าประเทศเพื่อนบ้านในการลดแรงกดดันด้านภาษีต่อภาคส่งออก

ประเทศเวียดนามและอินโดนีเซียสามารถเจรจาต่อรองกับสหรัฐฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดอัตราภาษีเหลือเพียง 20% และ 19% ตามลำดับ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะเวียดนามที่ใช้กลยุทธ์เชิงรุกในการยอมเปิดตลาดสินค้าให้กับสหรัฐฯ เกือบทั้งหมด และใช้ภาษีตอบโต้สินค้าจีนผ่านเวียดนามในอัตราสูงถึง 40% เพื่อแสดงความร่วมมือกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของสหรัฐฯ ทำให้เวียดนามกลายเป็นทางเลือกสำคัญของนักลงทุนที่ต้องการเลี่ยงกำแพงภาษี ขณะที่ประเทศไทยซึ่งยังไม่สามารถตกลงรายละเอียดบางเงื่อนไขได้ชัดเจน จึงถูกมองว่าเสียโอกาสในรอบแรก และควรศึกษาแนวทางการเจรจาของเวียดนามเป็นแนวทาง ในอีกด้านหนึ่ง สิงคโปร์ถูกเก็บภาษีเพียง 10% ซึ่งต่ำที่สุดในกลุ่มที่เปรียบเทียบและมีข้อได้เปรียบในฐานะศูนย์กลางทางการค้าและโลจิสติกส์ระดับโลก ด้วยโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและระบบการดำเนินธุรกิจที่มีประสิทธิภาพสูง ส่งผลให้บริษัทต่างชาติ โดยเฉพาะบริษัทสหรัฐฯ อาจย้ายสำนักงานใหญ่ในภูมิภาคมายังสิงคโปร์เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนของประเทศอื่น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านฐานการผลิตที่เน้นบริการและต้นทุนสูง สิงคโปร์จึงไม่สามารถทดแทนไทยในฐานะฐานการผลิตขนาดใหญ่ได้อย่างเต็มที่ สำหรับมาเลเซีย แม้จะมีการปรับขึ้นอัตราภาษีตอบโต้เป็น 25% แต่ยังคงรักษาความได้เปรียบด้านโครงสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทั้งในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมันและปาล์ม พร้อมทั้งมีการสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติผ่านเขตเศรษฐกิจพิเศษ ขณะที่อินโดนีเซียแม้เพิ่งสามารถลดภาษีลงเหลือ 19% ได้สำเร็จ แต่ยังคงเผชิญความท้าทายด้านกฎระเบียบการลงทุนและความไม่แน่นอนทางนโยบายภายในประเทศ

การเปรียบเทียบนี้สะท้อนว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งยกระดับกลยุทธ์การเจรจาการค้าและการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างควบคู่กัน โดยควรเรียนรู้จากแนวทางของเวียดนามในด้านการใช้ FTA เชิงรุก ควบคู่กับการคงจุดแข็งด้านฐานการผลิตและแรงงาน รวมถึงต้องบริหารความสมดุลระหว่างการเปิดตลาดกับการปกป้องภาคส่วนที่เปราะบางในประเทศ

ตารางที่ 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff)

ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศ	ภาษีตอบโต้ทางการค้าที่สหรัฐฯ เรียกเก็บ	
	ณ วันที่ 2 เมษายน 2568	ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2568
ไทย	36%	36%
มาเลเซีย	24%	25%
เวียดนาม	46%	20%
อินโดนีเซีย	32%	19%
ฟิลิปปินส์	17%	19%
สิงคโปร์	10%	10%

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศสำคัญในอาเซียนที่สำคัญในประเด็นการถูกจัดเก็บอัตราภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) จากประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศ	อัตราภาษีตอบโต้ทางการค้าของสหรัฐฯ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ไทย	- 36% (สูงสุดในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 5 ประเทศที่นำมาเปรียบเทียบ) - สถานะคือ ยังอยู่ระหว่างต่อรองลดภาษีตอบโต้ทางการค้า	- ฐานการผลิตครบวงจร ห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศเข้มแข็ง - ความพร้อมด้านวัตถุดิบเกษตรและแรงงานฝีมือในบางอุตสาหกรรม เช่น อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์ - โครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรมค่อนข้างพัฒนา (เช่น นิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ) - ความมั่นคงในระบบการเงินการธนาคารสูง	- ไม่มี FTA กับสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป การเจรจาการค้าค่อนข้างล่าช้า - โครงสร้างภาษีเดิมค่อนข้างสูง เช่น สินค้าเกษตร MFN* เฉลี่ยเท่ากับ 27% ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเจรจา FTA - ภาครัฐเผชิญข้อจำกัดด้านเสถียรภาพการเมือง และขั้นตอนราชการบางอย่างล่าช้า - ต้นทุนพลังงานและค่าขนส่งในประเทศสูงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ
สิงคโปร์	- 10% (ต่ำสุดในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 5 ประเทศที่นำมาเปรียบเทียบ)	- มีเขตการค้าเสรีกับสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี 2547 อย่างไรก็ดี ยังคงถูกกำหนดภาษีตอบโต้ทางการค้าจากสหรัฐฯ ที่ 10% - โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ชั้นนำของโลก ท่าเรือและศูนย์กระจายสินค้าประสิทธิภาพสูง - สภาพแวดล้อมทางธุรกิจโปร่งใสเอื้อต่อการลงทุน (อันดับ Ease of Doing Business สูงที่สุดในอาเซียน) - บุคลากรมีทักษะสูง เทคโนโลยีนวัตกรรมก้าวหน้า	- ฐานการผลิตขนาดเล็ก เน้นภาคบริการและการเงินมากกว่าการผลิตสินค้า - ต้นทุนแรงงานและค่าที่ดินสูงมาก ทำให้การผลิตสินค้าจำนวนมากไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ - พึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบและอาหารจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด - ตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็ก ไม่สามารถเป็นฐานลูกค้าทดแทนต่างประเทศได้
เวียดนาม	- 20% (หลังจากทำข้อตกลง ได้ลดจาก 46%) - สถานะคือ ทำข้อตกลงกับสหรัฐฯ สำเร็จโดยแลกกับการเปิดตลาด 0% ให้กับสินค้าของสหรัฐฯ)	- เป็นดาวรุ่งด้านการผลิต มี FTA หลายฉบับ เช่น CPTPP**, RCEP***, FTA กับ EU และ UK จึงสามารถดึงดูดการลงทุนจากทั่วโลก - ค่าแรงยังอยู่ในระดับต่ำกว่าจีนและไทย และมีประชากรวัยแรงงานจำนวนมาก - รัฐบาลเวียดนามคล่องตัวในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) โดยมีนโยบายจูงใจชัดเจน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น - Supply Chain สาขาอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องนุ่งห่มแข็งแรง ได้ประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตออกจากจีน	- โครงสร้างพื้นฐานบางด้านยังไม่สมบูรณ์ เช่น ระบบขนส่ง โลจิสติกส์ ไฟฟ้า เป็นต้น เมื่อเทียบกับไทยและมาเลเซีย - คุณภาพแรงงานและทักษะยังอยู่ระหว่างการพัฒนา ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญต่างชาติในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง - ห่วงโซ่วัตถุดิบต้นน้ำจำกัด เช่น วัตถุดิบเคมีภัณฑ์ เหล็ก ยังคงต้องนำเข้า - มีระบบการเมืองแบบพรรคเดียว ซึ่งแม้ให้เสถียรภาพเชิงโครงสร้าง แต่ยังไม่มีความไม่แน่นอนเชิงนโยบายในบางช่วงเวลา
มาเลเซีย	- 25% (ถูกปรับเพิ่มจากเดิม 24%) - สถานะคือ กำลังเร่งเจรจาขอลดภาษีตอบโต้ทางการค้า	- โครงสร้างเศรษฐกิจมีความหลากหลาย ทั้งอุตสาหกรรมการผลิตเทคโนโลยี เช่น อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนไฟฟ้า เป็นต้น และอุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมันและปาล์ม เป็นต้น	- ความต่อเนื่องของนโยบายมีปัญหาจากความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองภายใน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง

ประเทศ	อัตราภาษีตอบโต้ทาง การค้าของสหรัฐฯ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
		- โครงสร้างพื้นฐานดีมาก เช่น ระบบท่าเรือและสนามบินอันดับต้น ๆ ของภูมิภาค - มีแรงงานทักษะสูงและระบบการศึกษาที่ดี เมื่อเทียบกับระดับรายได้ต่อหัว - ภาครัฐสนับสนุนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) มีเขตเศรษฐกิจพิเศษและภาษีจูงใจ	- ต้นทุนค่าแรงสูงกว่าเวียดนามและอินโดนีเซียเล็กน้อย และตลาดแรงงานขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือทำให้ต้องพึ่งแรงงานต่างด้าว - พื้นที่และประชากรจำกัด เมื่อเทียบกับอินโดนีเซียและเวียดนาม ทำให้การขยายฐานผลิตขนาดใหญ่อาจประสบข้อจำกัด - เผชิญการแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้านในการดึงดูด FDI ซึ่งมาเลเซียถือว่าอยู่ในระดับกลางทั้งด้านต้นทุนและขนาดตลาด
อินโดนีเซีย	- 19% (หลังจากทำข้อตกลง ได้ลดลง 32%) - สถานะคือ ทำข้อตกลงกับสหรัฐฯ เรียบร้อยแล้ว โดยยอมเปิดตลาดในประเทศเพิ่ม	- ตลาดภายในประเทศมีขนาดใหญ่ ด้วยจำนวนประชากรประมาณ 270 ล้านคน จึงเพิ่มอำนาจต่อรองและรองรับการลงทุนระยะยาวได้ - อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งแร่โลหะและพลังงาน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมได้ - ค่าแรงและต้นทุนการผลิตยังค่อนข้างต่ำ - รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจน เช่น การผลักดันยานยนต์ไฟฟ้า (EVs) และแบตเตอรี่ ซึ่งมีทรัพยากร निकเกิลในประเทศพร้อมอยู่แล้ว	- ขั้นตอนทางราชการมีความซับซ้อนและกฎระเบียบในการลงทุนมีความยุ่งยาก ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีความพยายามแก้ไขผ่านกฎหมาย Omnibus แต่ก็ยังเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ - โครงสร้างพื้นฐานบางพื้นที่ยังล้าหลัง เช่น ในหมู่เกาะนอกเกาะชวา - การกระจุกตัวของการพัฒนาที่ลงทุนกระจุกตัวอยู่ในเกาะชวา เกาะอื่นขาดแรงดึงดูด - ยังมีความท้าทายด้านคอร์รัปชันและความเชื่อมั่นต่อนโยบายระยะยาวจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ต่อเนื่อง

หมายเหตุ: *MFN หรือ Most-Favoured-Nation Tariff คือ อัตราภาษีศุลกากรภายใต้หลักการ 'ชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ที่สุด' ซึ่งหมายถึงการให้สิทธิทางภาษีหรือการปฏิบัติทางการค้าอื่น ๆ แก่ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) อย่างเท่าเทียมกัน โดยหากมีการให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศหนึ่ง ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิก WTO ต้องได้รับสิทธิเดียวกันโดยอัตโนมัติ;

**CPTPP หรือ Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership คือ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 12 ประเทศ โดยประเทศไทยยังมิได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของความตกลงฉบับนี้;

***RCEP หรือ Regional Comprehensive Economic Partnership คือ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค โดยมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 15 ประเทศ ถือเป็นความตกลงทางการค้าเสรี (FTA) ฉบับที่ 14 ของประเทศไทย และได้มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565

ที่มา: รวบรวมข้อมูลโดยผู้จัดทำบทวิเคราะห์แรงงาน

9. แนวทางเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

จากการประเมินผลกระทบทั้งหมด รัฐบาลไทยควรจัดทำนโยบายเชิงรุกทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อรับมือกับความท้าทายจากมาตรการภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐฯ และพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสในการยกระดับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ดังนี้

9.1 ระยะสั้น (ภายใน 3-6 เดือนข้างหน้า)

9.1.1 วิเคราะห์และคัดกรองกลุ่มสินค้าเสี่ยง

มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาผู้ส่งออกสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) จัดทำบัญชีรายการสินค้าที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาษี 36% พร้อมทั้งประเมินความยืดหยุ่นของผู้ซื้อสหรัฐฯ ว่าจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงแหล่งนำเข้าสินค้าหรือไม่ เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการเยียวยาและกลยุทธ์การเจรจาได้อย่างตรงจุด

9.1.2 สนับสนุน SMEs ผู้ส่งออกที่ได้รับผลกระทบ

จัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ วงเงินพิเศษ หรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบปัญหาการส่งออกหรือสภาพคล่องจากคำสั่งซื้อที่ลดลงอย่างเฉียบพลัน พร้อมทั้งมอบหมายให้ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน. หรือ EXIM Bank) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank) พิจารณามาตรการพักชำระหนี้หรือปรับโครงสร้างหนี้ชั่วคราว โดยอาศัยความร่วมมือกับสภาผู้ส่งออกสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย (สรท.) เพื่อจัดหาเงินทุนหมุนเวียนและความคุ้มครองความเสี่ยงในการขยายตลาดใหม่

9.1.3 กระตุ้นอุปสงค์ภายในประเทศและขยายตลาดส่งออกใหม่

รัฐบาลควรออกมาตรการกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ เช่น การลดภาษีเฉพาะกิจ การแจกคูปองส่งเสริมการใช้จ่าย หรือการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณลงทุนภาครัฐ เพื่อชดเชยรายได้จากภาคส่งออกที่หายไป ควบคู่กับการเร่งรัดการเปิดตลาดส่งออกใหม่ในภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะการผลักดันความคืบหน้าของการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่ค้างอยู่ เช่น FTA ไทย-สหภาพยุโรป และ FTA ไทย-แคนาดา ตลอดจนขยายความร่วมมือทางการค้ากับตะวันออกกลางและเอเชียใต้ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมผู้ส่งออกไทยให้เข้าถึงตลาดผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซระดับโลก เพื่อลดการพึ่งพาตลาดแบบดั้งเดิมที่มีความเสี่ยงสูง

9.2 แนวทางระยะกลางและระยะยาว

9.2.1 เร่งเจรจา FTA และฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการค้ากับคู่ค้าหลัก

วิกฤติในครั้งนี้สะท้อนจุดอ่อนของไทยจากการไม่มี FTA กับประเทศเศรษฐกิจสำคัญอย่างสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป แตกต่างจากคู่แข่งในภูมิภาคบางประเทศ รัฐบาลควรยกระดับให้การเจรจา FTA ไทย-สหรัฐฯ เป็นวาระแห่งชาติ และเร่งรัดการสรุป FTA ไทย-สหภาพยุโรป ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว พร้อมพิจารณาความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ในอนาคต หากสามารถสร้างฉันทามติภายในประเทศได้สำเร็จ การมี FTA ที่หลากหลายจะช่วยลดความเสี่ยงจากมาตรการกีดกันทางการค้า และเสริมศักยภาพการแข่งขันของไทยในระยะยาว

9.2.2 ปรับปรุงขั้นตอนการนำเข้า-ส่งออก และเสริมความสามารถในการแข่งขัน

รัฐบาลควรลดต้นทุนแฝงของภาคธุรกิจในการค้าระหว่างประเทศ โดยปฏิรูประบบศุลกากรให้เป็นระบบ Single Window อย่างแท้จริง ลดความซ้ำซ้อนของเอกสารและขั้นตอนอนุมัติ รวมทั้งส่งเสริมการใช้ระบบดิจิทัลในการติดตามการขนส่ง และพิธีการศุลกากร เพื่อให้กระบวนการนำเข้า-ส่งออกมีความรวดเร็วและโปร่งใสมากขึ้น พร้อมกันนี้ควรปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรของไทยให้ทันสมัยและมีความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากเพดานภาษีสินค้าหลายรายการของไทยยังสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

9.2.3 ปฏิรูปทักษะแรงงานและโครงสร้างอุตสาหกรรม

ประเทศไทยควรใช้โอกาสนี้ยกระดับโครงสร้างการผลิตจากการพึ่งพาต้นทุนต่ำ ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง อาศัยแรงงานทักษะขั้นสูงและเทคโนโลยี โดยสนับสนุนการศึกษาและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมการฝึกอบรมแรงงานให้ตอบโจทย์อุตสาหกรรมอนาคต เช่น ยานยนต์ไฟฟ้า (EV), เซมิคอนดักเตอร์ (Semiconductor), หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ, ดิจิทัลคอนเทนต์ และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนใน R&D มากขึ้น และใช้โอกาสจากเศรษฐกิจดิจิทัลในการขยายตลาด

9.2.4 มาตรการเสริมอื่น ๆ

รัฐบาลควรพิจารณาใช้นโยบายด้านอัตราแลกเปลี่ยนและการคลังอย่างยืดหยุ่นเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ส่งออก เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) อาจพิจารณาแทรกแซงค่าเงินให้อ่อนค่าลงในระดับที่เหมาะสมโดยไม่บิดเบือนกลไกของตลาด เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคา นอกจากนี้ควรเร่งคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT Refund) ให้แก่ผู้ส่งออกภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว เพิ่มวงเงินประกันการส่งออกของ EXIM Bank และชะลอการปรับขึ้นต้นทุนภายในประเทศบางรายการ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าแรงขั้นต่ำจนกว่าสถานการณ์การส่งออกจะมีแนวโน้มฟื้นตัวชัดเจน

10. ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์สำหรับประเทศไทย

ในระดับยุทธศาสตร์ภาพใหญ่ ผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักว่าปัญหาภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ในครั้งนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของภูมิทัศน์การค้าโลกอย่างมีนัยสำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกลไกการดำเนินงานของภาครัฐให้ทันต่อบริบทใหม่ ดังนี้

10.1 จัดตั้งศูนย์วิเคราะห์และติดตามนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

ควรจัดตั้งหน่วยงานถาวร หรือคณะทำงานพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยนักเศรษฐศาสตร์ นักกฎหมายการค้า และผู้แทนภาคเอกชน ทำหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และประเมินแนวโน้มนโยบายการค้าของประเทศคู่ค้าอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีน รวมถึงคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อห่วงโซ่อุปทานของไทย หน่วยงานนี้จะทำหน้าที่เสมือนศูนย์บัญชาการด้านการค้าระหว่างประเทศ รวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนต่าง ๆ มาวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายต่อรัฐบาลอย่างเป็นระบบและทันทั่วทั้งที่ ลดการตอบสนองเชิงรับเมื่อเผชิญกับวิกฤติ

10.2 เพิ่มขีดความสามารถและงบประมาณให้หน่วยงานเจรจาการค้าและส่งเสริมการลงทุน

หน่วยงานหลัก เช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) รวมถึงหน่วยงานวิจัยเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และทีมเศรษฐกิจในสถานเอกอัครราชทูต ควรได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถวางแผนและดำเนินการเจรจาต่อรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรณีของเวียดนามที่สามารถเสนอข้อแลกเปลี่ยนเชิงยุทธศาสตร์แก่สหรัฐฯ จนได้อัตราภาษีต่ำ แสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมของทีมเจรจา ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญที่ไทยควรนำมาใช้ในการยกระดับขีดความสามารถของตนเอง

10.3 ผนึกกำลังระหว่างภาครัฐและเอกชนในการเจรจาการค้า

รัฐบาลควรเปิดพื้นที่ให้ภาคเอกชน อาทิ สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในการกำหนดยุทธศาสตร์และเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากภาคเอกชนมีข้อมูลเชิงลึกในด้านธุรกิจและความต้องการที่แท้จริงของตลาด การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนด้านการเจรจาการค้าในลักษณะถาวรจะช่วยเพิ่มความพร้อมในการวางจุดยืนการเจรจาให้มีน้ำหนักและสะท้อนข้อเท็จจริงจากภาคสนามมากยิ่งขึ้น

10.4 พิจารณามาตรการตอบโต้เสริมเพื่อรองรับการปรับตัวของภาคธุรกิจ

หากประเทศไทยยังคงถูกเก็บภาษีตอบโต้ทางการค้าในอัตราสูงในระยะต่อไป รัฐบาลควรพิจารณามาตรการบรรเทาผลกระทบทางอ้อม อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การให้เครดิตภาษี (Tax Credit) สำหรับผู้ส่งออกที่ต้องเสียภาษีศุลกากรจำนวนมากให้แก่สหรัฐฯ หรือการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (Targeted Subsidy) สำหรับอุตสาหกรรมที่ได้ผลกระทบรุนแรง ทั้งนี้ต้องดำเนินการอย่างรอบคอบภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ของ WTO นอกจากนี้ อาจพิจารณานโยบายภาษีแบบตอบโต้ในเชิงบวก เช่น การเพิ่มสิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากบริษัทสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ หรือใช้เวทีเจรจาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ หรือเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือสนับสนุนการต่อรองทางการค้า ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้เริ่มดำเนินมาตรการลดหย่อนภาษีบางรายการให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีและควรขยายขอบเขตการสนับสนุนให้ครอบคลุมมากขึ้นและมีความเพียงพอต่อการประคองภาคธุรกิจในช่วงเปลี่ยนผ่าน

11. บทสรุป

วิกฤติภาษีตอบโต้ทางการค้า (Reciprocal Tariff) ในอัตรา 36% จากสหรัฐอเมริกา ถือเป็นบททดสอบสำคัญของประเทศไทย ในการปรับตัวต่อพลวัตของระเบียบการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้กำหนดนโยบายจึงจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบ และทันต่อสถานการณ์ บนเส้นทางที่ต้องสร้างความสมดุลระหว่างการปกป้องผลประโยชน์ระยะสั้นกับการรักษาขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศในระยะยาว การเจรจากับสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้อาจไม่ใช่เพียงประเด็นด้านภาษี หากแต่เป็นโอกาสในการ

กำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทยภายในห่วงโซ่เศรษฐกิจโลกที่กำลังปรับสมดุลใหม่ หากไทยสามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส ผ่านกลยุทธ์การเจรจาที่มีประสิทธิภาพ มาตรการเยียวยาที่ตรงจุด และการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อรองรับอนาคต เศรษฐกิจไทยย่อมมีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งและมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้นในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านแรงงาน